

Kellesi bulaşyk lider

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Kellesi bulaşyk lider KELLESI BULAŞYK LIDER



M.Gorbaçýow boýunça düýpli jedelleri etmegimiz gerek. Sosializm baradaky gödek çekişmeleriň ýurdumyza peýdasy ýok. Bir ýurduň ýolbaşçysy – M.Gorbaçýow dünýäniň iň uly güýji bolan Sowet Soýuzynyň şeýlekin çalt ýagdaýda nädip soňuna sogan ekip bildi?

Şol döwür – 80-nji ýyllarda Hytaý Den Sýaopiniň dörtli modernizasiýasyny durmuşa geçirmek arkaly dünýäniň iň uly güýjüne öwrüldi, Gorbaçýowyň baştutanlygynda şol ýola giren Sowet Soýuzy bolsa nämüçin tiz wagtyň dowamynda çagşady?

Şeýleräk bolubilermi:

- Den Sýaopin Mao Szedunyň ýolundan daşlaşmaşdy.
- Gorbaçýow leninizmden daşlaşdy. Ýurdy ýurt eden, düýbünü tutan Stalini itden beter ýigrendi.
- Sýaopin rewolýusionerlikden çekmedi.
- Gorbaçýow ýeri gelse-gelmese, özüniň marksist-leninçidigini aýdyp magtanan bolýardy, aslyýetinde onuň belli bir ideologiyasy, belli bir dünýägaraýşy ýokdy.

Paýhasly Sýaopin Atatürk stilli uly reformalary geçirdi, Gorbaçýow bolsa Günbatary hoşnut etjek üýtgeşmeleri girizmek bilen çäklendi.

Sýaopiniň taryhyndan sapak aljak «Hytaýyň Atatürki» Sun Ýatseni bardy.

Gorbaçýow taryhyna gaňrylybam seredesi gelmedi. Azatlygy Günbatar çeşmelerinden gözledi. Şobada eline Nobel baýragyny gysdyryberdiler! Galyberse-de... ABŞ onuň üçin ýörite baýrak döretdi: Ronald Reýgan adyndaky Azatlyk baýragy. (Gorbaçýow bu baýragy alan wagty MRU (CIA) Latyn Amerikasynda döwlet

agdarlyşyklary, gandöküşlikleri gurnap ýördi!) ABŞ bolsa taryhynyň iň sagçy häkimiýeti Gorbaçýowy öwmekden gaýra durmady.

Günbatar Gorbaçýowy XX asyryň ikinji ýarymynyň iň uly döwlet işgäri hökmünde gördi! Amerikan metbugaty 80-nji ýyllaryň ahyrlarynda we 90-njy ýyllaryň başlarybda gaýta-gaýta Gorbaçýowy “demokratik sosialist” diýip mahabatlandyrdy.

«TIME» žurnaly “wizionerligi” sebäpli ony «Onýyllygyň adamy» saýlady! Haýsy birini aýdyp, haýsy birini goýjak: «Gremmi» baýragyna çenli berildi!

Bulary ýazmagymyň sebäbi: Günbataryň haýryna näme etseňiz – gadyrlanarsyňyzam, baýraklara-da mynasyp bolarsyňyz, şuňa düşüniň!

• DÜNYÄ SOSIALIZMINI-DE ZARBA URDY

Sowet Soýuzynyň çalt dargamagynyň başga bir sebäbi-de, Gorbaçýowyň liderlik ukubydy:

Tejribesizdi. Belli bir müddetden geçmänkä «garry ýolbaşçylar çalt ölýär» diýip, ony sowet ýolbaşçysy – birinji sekretar edip bellediler. Ýogsam bolmasa ol:

Karar kabul edip bilmeýän ýa-da uly jogapkärçiligi bolan kararlary öz wagtynda kabul etmeýän dik tumşukly býurokratdy. Galyberse-de onuň liderlik ukyby ýokdy.

Syosatçynyň şahsy pelsepesinden zyýada näme gürlemelidigi barada düşünjesi bardy.

Şeýtmese, syýasy babatda eýeleýän kürsüsinde oturybilmejegini gowy bilýärdi. Şu aýdyň hakykaty bilmeýän ýok: düýpli kararlary kabul edip bilmeýän adam özüni lider hökmünde ýetişdirip bilmez. Ol hemişe sowallar bilen gürledi. Çünki jogabyny özü-de bilenokdy!

Gorbaçýow reformalaryň nämelerr baryp direjegine göz ýetirmezden howlukmaç herekete geçdi. Sebäbi ol «Üýtgedip gurmak» syýasatynyň Sowet Soýuzyny dargatmaga sebäp boljagyny asla pikir etmedik geleňsiz ýolbaşçydy... Aslynda bu hakykaty sowet hökümetiniň daşynda her öňýeten görmäge başlapdy. Homeýnä çenli ömründe birinji gezek bir ýolbaşça eli bilen hat ýazyp ugratdy: «Gel, musulman bol, ýurdy şerigat bilen dolandyр!»

Gorbaçýow musulman-a bolmady, ýöne «marksizm-leninizm» diýe-diýe diňe ýurduny däl bütindünýä sosializmini-de bozdy, dargatdy. (Bizde-de «Atatürk» diýe-diýe nämeleri etmediler?..) Marksist-leninçidigini nygtaýan Gorbaçýow düýp açylyşy sap ykdysadyýetiň üstünde çuňlaşdyrdy. «Çözüň resepti» (täzeden gurmak), durgunlyk (stagnation, засто́й) ýaly düşüňjeleriň terjimesi IMF-den, Bütindünýä bankyndan import edildi! Çagşama bogazyny ýyrtyp diýen ýaly «Men barýan!» diýdi...

• MASKALY ATATÜRKÇILER

Gorbaçýow döwrüniň neoliberalizm agzy bilen gürleýärdi: Imperializm eýýamy gutardymy? Agressiw, militarist, çözüjylykly däl imperializm bolup bilermi? Sowallara jogap berenokdy. Özünü bilýänsiňiz, aslynda sowalyň özi jogap... Dilinde zol “detantnik”- ýumşama sözi bardy. Hemişe berk prinsipleriniň ýokdugyny agzady. Hiç zat bermän almagyň tarapdarydy.

Umumyýewropa öýüniň tarapyny tutan Gorbaçýow dilinden düşütmän gelen, aslynda galkan hökmünde ulanan marksist-leninist pozisiýasynda nädip galmalydy?

Öz taryhyny inkär eden lidere öwrüldi. Jahylyýetiň döreden batyrgaýlygy bilen sowet daşarky syýasatyny «banditizmde» aýyplajak derejä çenli öte geçdi!

Netijede sosializmi gowulandyrmak bahanasy bilen sosializmiň aradan aýrylmagyna ýol açdy...

Fidel Kastro «munuň özi iniňi tisgindiriji dönüklük» diýdi.

Emma:

Günbatarda onuň götergilenmegini hemişe artdyrdylar. Öz ýurdunda bolsa tarapdary gitdigiçe azaldy we ahyrynda ýok bolup gitdi.

Munuň özi Sowet Soýuzynyň taryhy.

Ýeri, biz bu ýakyn taryhdan näme sapak almaly?

Gorbaçýowyň mysaly şu görkezdi:

Aktýorlar üýtgäp biler, esasy zat garaýyşlaryň nähili üýtgejegidir. Sebäbi garaýyşy ýoga garaýşyny üýtgetmek aňsat bolýar!

Kellesi bulaşyk Gorbaçýowdan alynmaly sapak şudur. Teoriýasyz, programmasyz seretmek – kemçilikli seretmekdir.

Teoriýa geçmişe seredip gurulýar.

Ýurdumyzda bolsa, geçmiş – Atatürküň ýoludyr.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 02.09.2022 ý. Publisistika